

Ilona Huss Walin

När jag ser Ilona Huss Walins senaste verk *"En lärares interaktion med sina elever, som inte längre finns där"* blir det uppenbart hur alla hennes arbeten hänger samman. Plötsligt har de kopplat upp sig mot varandra och bildar ett mönster jag inte har sett förut. Jag har fascinerats över hennes förmåga att komma fram med udda idéer och hennes mod att genomföra det mest absurda eller självutlämnande med en noggrannhet och ett allvar, samtidigt som det hela tiden finns en god portion humor i hennes verk. Jag tänker t.ex. på hur hon som *Vardagsstjärnan* ställer sig i en skog, vid ett litet vattenfall, hivar stenar omkring sig, och helt utan något som helst komp sjunger en Donna Summerlåt med sin högst alldagliga röst. "The woman in me" sjunger hon aningslöst för vattnet och stenarna men också för en publik på gallerier och museer. Som betraktare har jag fortfarande svårt att värja mig mot hennes rättfram performance. Det blir pinsamt.

Hon planerar och iscensätter situationer. När hon är *Vardagsstjärnan* uppstår de framför en kamera i skogen eller när hon mikrofonförstärkt berättar sina innersta grubblerier mitt i centrala Bergen. I *Klonat Hem* och *Klonad Föreställning* bygger hon upp rum som består av två delar som är varandras spegelvända kopior, in i minsta detalj, och dessutom låter hon två skådespelare spela mot varandra, med samma manuskript, fullständigt synkrona. Byggandet återkommer i *What if I was a Rat?* Här fick fem råttor flytta in i en modell av en lägenhet, där skalan anpassats till gnagarnas storlek.

En del av mönstret är modet att utan skyddsnet ställa sig framför en publik och annan del är dekoren. Men det är också scenen, rollen manuskriptet, tolkningen och skådespelaren. Iscensättandet, teatern ligger henne nära. Allt detta blir tydligt när jag ser *"En lärares interaktion med sina elever, som inte längre finns där"*. Här finns också en tomhet, en slags antiresonans, som jag snabbt kopplar samman med Ilonas performances. Scenen är avskalad, en tom skolsal med avstängda datorer. Det finns ingenting som svarar på den ensamma skådespelaren. Han för hela handlingen framåt, helt på egen hand, utan motspelare. Men han måste följa en text, som består av ett fragment uppsnappat från en verklig lektion. Orden återberättas med samma tonlägen och fraseringar som de en gång uttalats till eleverna och även gester och minspel kopieras.

Trots alla förberedelser uppstår det ett tydligt glapp i resultatet och jag tror att det är det som gör Ilonas verk så speciella. Texten säger en sak, skådespelaren en annan, scenografin är avig och publiken är brydd. Som *Vardagsstjärnan* plockade hon upp några kända poplåtar och förde över dem till sitt resonanslösa ingenmansland. I två andra projekt utgår hon från Hamlet. Först får barnen till hennes grannar sätta upp pjäsen. De ändrar fritt i texten så att den passar dem bättre. Först kan det tyckas att Shakespeares originaltext ska gå dem ovanför huvudet, men dokumentationen visar hur barnen snabbt ändrar i texten och gör den till sin egen. I nästa projekt låter Ilona några råttor spela pjäsen. De har kanske ännu mindre respekt för Shakespeare och scenskådespelarens konst (barnen lägger sig åtminstone till med ett tydligt teatralt tonfall).

Scenen, rollen, teatern. Det finns ett magiskt glimmer i teatern och konsten som för oss bort från verkligheten in i fiktionen. Här skapar Ilona ytterligare glapp då det finns en tydlig vardaglighet i allt hon gör. Råttorna som lever ett big brotherliv, övervakade av kameror, och grannbarnen som spelar en pjäs i den göteborgska funkismiljön. Teaterns alla delar verkar falla isär, de blir synliga, men det handlar aldrig om en ren dekonstruktion. Däremot en alldeles tydlig avmytifiering. Vi är alla skådespelare, vi gör alla våra roller, på ICA, i skolan, på kontoret, på gymmet, i skogen, i sängkammaren, på krogen.

-Björn Norberg

Björn Norberg är curator och arbetade tidigare på nonTVTVstation där han under 2002 curerade Ilona Huss Walins *What if I was a rat?* Han har senare arbetat som curator på Mejan Labs men sedan sommaren 2010 är han projektledare på Bonniers Konsthall.

Ilona Huss Walins hemsida: <http://www.ilonahusswalin.com/>